

Megemlékezés Otto Meisserről, Egyesületünk tiszteleti tagjáról

Alig akartuk elhinni a lesújtó hírt, hogy Otto Meisser, a Német Tudományos Akadémia rendes tagja, Egyesületünk tiszteleti tagja, ez év július 13-án elhunyt. Szinte hihetetlen volt ez, mert mindnyájan, akik Meisser professzort ismertük, tudtuk, hogy rendkívüli aktivitással, fáradhatatlanul dolgozott és hogy e nagy energiának egyszerre vége szakadjon, szinte elképzelhetetlennek tűnt fel szemünkben.

A Magyar Geofizikusok Egyesületének tagjait ez a hír nemcsak azért sújtotta le, mivel rendezvényeinknek leghívebb és legbuzgóbb, mondhatjuk állandó külföldi résztvevője ő volt, hanem azért is, mivel Egyesületünknek tiszteleti tagját üdvözölhattük benne és így neki jutott az a számunkra fájdalmas szerep, hogy személyében több mint tíz éves Egyesületünk első halott külföldi tiszteleti tagját gyászoljuk. Így kétszeresen indokolt, hogy Otto Meisser haláláról kegyelettel megemlékezzünk.

Meisser akadémikus 1899. június 19-én, Apoldán született. Tanulmányait a régebben a magyarok által is oly sűrűn látogatott jenai egyetemen végezte és az egyetem után ugyancsak Jenában kezdte meg tudományos működését, Hecker professzor mellett, az ottani földrendéskutató intézetben. Első geofizikai tanulmánya 1924-ből mindazonáltal nem szeizmológiai jellegű volt, hanem az Eötvös-ingával foglalkozott és azt vizsgálta, hogy hogyan lehet az Eötvös-inga mérésekből a zavaró tömeg mélységét meghatározni. Egy évre rá, 1925-ben már javaslatot tett az Eötvös-inga továbbfejlesztésére. Kedvenc témájára, az Eötvös-ingára további működése folyamán ismételten visszatért és például 1956-ban a Magyar Tudományos Akadémia Geodéziai konferenciáján arról tartott előadást, miképpen lehet az Eötvös-inga mérésekből a pontosabb nehézségerő korrekció céljaira a sűrűséget meghatározni, 1963-ban pedig az Eötvös Loránd Tudományegyetemen az Eötvös Loránd emlékének szentelt tudományos ülésszakon – mint Eötvösnek mindig igen nagy tisztelője, az Eötvös-ingának napjainkban is fennálló jelentőségét méltatta.

Számos tanulmánya a nehézségerő mérésekre szolgáló relatív ingákkal foglalkozik és maga is szerkesztett igen nagy pontosságú kvarcingájú relatív ingát. Vizsgálatait később a statikus graviméterekre is kiterjesztette és táblázatokat dolgozott ki a nehézségerő normál értékeire.

Szeizmikus kutatásai valamivel később kezdődnek, de már 1928-ban szeizmológiai munkával habilitál a jenai egyetemen. Szeizmológiai munkáival kapcsolatban említsük meg itt még újrarendszerű vertikális földrendésjelző készülékét és fotografikus regisztrálóját, továbbá a lassú elektromos lengések megfigyelésére szolgáló galvanométerét, valamint a szeizmikus mérőműszerek érzékenységére és frekvenciakarakteristikájára vonatkozó vizsgálatait. Ő építette egyébként Európában az első strain szeizmométert is Freibergben.

Az alkalmazott geofizika körébe tartozó szeizmika terén is több tanulmánya jelent meg, amelyek közül a szeizmikus altalajvizsgálatokat, a bányarengések helyének meghatározását, a robbantástechnika jellemző értékeire vonatkozó kutatásait külön is ki szeretnők említeni. Ez utóbbiak már a közetmechanikába nyúlnak át, amely téren Meisser ugyancsak eredményesen dolgozott és nem kis része volt abban, hogy ebben a vonatkozásban is nemzetközi együttműködés épüljön ki.

Nagy figyelmet keltő munkássága alapján nem csodálkozhatunk azon, hogy amikor a freibergeri Bányászati Akadémián 1940-ben a geofizikai tanszéket felállították, annak vezetőjéül rendes tanári minőségben Meissert hívták meg, aki egyébként már azt megelőzőleg 1935-ben Jénában rendkívüli tanár lett.

Freibergben kezdődik Meisser tudományos működésének második periódusa, amely egy jugoszláviai megszakítástól eltekintve egy negyed évszázadig tartott. Az előbbieken a gravimetria, a szeizmológia és a szeizmika terén már említett munkák egy része is már a freibergeri periódusba nyúlik át. A további freibergeri kutatásai közül kiemeljük még a két komponensű hajlásiróját, a földmágnességre, a mágneses mérésekre, a tellurikára, a magnetotellurikára és a geotermikára vonatkozó kiterjedt és széleskörű kutatásait. Meg kell emlékeznünk még a közlekedő edények elvén működő szintező műszeréről is, amellyel építmények nem egyenletes süllyedését lehet gyorsan és biztosan meghatározni.

A kép nem lenne teljes, ha nem emlékeznénk meg a Meisser-féle freibergeri geofizikai iskoláról, amelynek tagjai nagy eredménnyel dolgoztak és dolgoznak mesterük szellemében. De meg kell emlékeznünk róla, mint más vonatkozásban szintén kiváló szervezőről is. Sokan közülünk emlékeznek az 1962-ben Lipcsében rendezett, a jelenkori kéregmozgásokkal foglalkozó nemzetközi szimpóziumra, amelynek lelke Meisser professzor volt, és amelyen sok magyar geodéta, és geofizikus jelenhetett meg, nem kis részben az ő támogatásával.

Életének utolsó előtti rövid tudományos periódusa újból Jénához köti. A 65 éves egyetemi korhatár elérése után a jénai geodinamikai intézet igazgatását veszi át, de ez év elején saját kívánságára megváltik ettől az állásától, s freibergeri volt munkatársainak nagy öröme, bár nem hivatalos minőségben, de Freibergben dolgozik tovább volt tanszékének keretében – sajnos, mindössze csak egy fél évig.

Hazánkban utoljára ez év áprilisában járt, s az akkor rendezett geodéziai mérés technikai és műszerügyi konferencián a nagy pontosságú geofizikai vízszintes és függőleges mérésekről tartott előadást. Senki sem gondolta akkor, hogy ez lesz utolsó magyarországi látogatása, s mostani szimpóziumunkon már csak megemlékezésünkben lehet jelen.

Meisser professzornak még életében sok kitüntetésben volt része. Már igen korán számos nagy hírű kézikönyv munkatársául kérték fel. Megkapta a Nép Kiváló Tudósa kitüntetést és a Vaterländischer Verdienstorden ezüst fokozatát. Rendes tagja és éveken keresztül osztálytitkára volt a Német Tudományos Akadémiának, éveken keresztül rektora volt, majd tiszteletbeli szenátora lett a freibergeri Bányászati Akadémiának. A Magyar Geofizikusok Egyesületén kívül tiszteleti tagja volt még a Német Bányászati és Kohászati Egyesületnek is. De mindezekon kívül maradandó emléket emelt magának a tudományban munkáival és halálát messze országának és kontinensünknek határán túl tisztelőinek nagy serege gyászolja.

Egyesületünknek gyászát juttassa kifejezésre a kegyelet jeléül sírjára helyezett koszorúkon kívül ez a bensőséges megemlékezésünk, amellyel emlékének adózunk.

Tárczy-Hornoch Antal